

Zo ging dat ...

... in Kerniel in augustus en september 1914: opeisingen door Duitse militairen

Op 13 september 1914 stelde de burgemeester van Kerniel, Jean de Fastré, een overzicht op van al hetgene door inwoners van de gemeente aan Duitse militairen geleverd was, en dat waarvoor zij niet vergoed waren.

27 inwoners, en het klooster van Colen, hadden levensmiddelen moeten leveren, hadden vervoer moeten doen voor het Duitse leger, of hadden hun fiets door Duitse militairen zien meegenomen worden. In zijn overzicht vermeldt de burgemeester de naam en voornaam van het gezinshoofd dat producten heeft moeten leveren, wat er opgeëist werd en op welke dag dat gebeurd was, de waarde van de geleverde producten en het totale bedrag waar iedere benadeelde recht op zou moeten hebben.

Blijkens deze tabel had Kerniel op 8 augustus 1914 voor het eerst te maken met niet vergoede schade die door het Duitse leger werd aangericht. Die dag werden op een akker van Hendrik Swennen 50 schoven graan vernield. Vier dagen later begonnen de opeisingen in kleine hoeveelheden, die wellicht door individuele soldaten of door kleine groepen opgeëist werden om hun rantsoen aan te vullen. Op 12 augustus eisten Duitse militairen bij Peter Timmermans 1 brood, 3 pond spek en 20 eieren op en Hendrik Swennen werd 1 brood en 5 pond spek afhandig gemaakt.

Vervolgens vonden er van 14 tot 18 augustus dagelijks kleine en grotere opeisingen plaats. Bij Peter Timmermans werden op 14 en 17 augustus 7 broden en 4 pond boter buitgemaakt, en op 15 augustus 35 eieren en 7 kilo spek, bij de gebroeders Cuvelier werden op 17 augustus 3 broden en 3 kilo spek opgeëist en Jan Reweghs moest die dag 1 brood en 13 eieren leveren. Bij Hubert Robben namen Duitsers op 17 augustus 26 eieren weg. Bij Clement Knapen namen zij in de periode van 17 tot 31 augustus 40 eieren en twee en een halve kilo spek mee, bij de weduwe Timmermans-Servaes vonden zij in de periode van 17 augustus tot 13 september 2 broden, 2 kilo

spek, 26 eieren, 25 kilo kolen en 15 liter melk, bij Louise Coenegracht aten zij een kip en 10 eieren op. Peter Claes speelde 2 broden, 10 kilo spek, 20 liter melk, 2 kippen, 56 eieren en 10 kabuiskolen kwijt, en Christiaan Groffils was met lege handen achtergebleven nadat Duitse soldaten hem 2 broden, 52 eieren en voor 1 frank bonen afhandig hadden gemaakt.

In dezelfde periode gebeuren er ook opeisingen op grotere schaal, die niet het gevolg van de acties van individuele soldaten lijken te zijn, maar die te maken hebben met het onderhoud van de paarden of met de bevoorrading van de legerkeuken: Peter Timmermans moet op 15 augustus 200 kilo stro afgeven, Christiaan Swennen levert op 16 augustus 200 kilo, en Hubert Robben levert op 17 augustus 300 kilo stro. Voorts levert burgemeester de Fastré in de periode van 17 augustus tot 13 september 450 kilo aardappelen, 1.500 kilo hooi, 900 kilo stro, 25 kilo spek, een jonge stier, brandstoffen en petroleum. Louise Coenegrachts levert in dezelfde periode 10 mutsaarden en 200 kilo stro, Peter Claes levert 300 kilo stro en 50 kilo aardappelen en Christiaan Groffils levert 100 kilo stro. Het klooster van Colen levert van 30 augustus tot 6 september een varken van 120 kilo, 25 kilo aardappelen en 100 kilo stro. In een weide van de weduwe Timmermans laten Duitse soldaten een paard 14 dagen grazen.

Op 21 augustus komen er opnieuw Duitsers door het dorp. Een aantal van hen is blijkbaar moe, of te zwaar beladen, en is van oordeel dat een fiets hen van pas zou komen. Jan Libens, Hendrik Everaerts, Charles Coenen, Lambert Gilissen, Christiaan Fourier, Louis Pipeleers en Peter Loth spelen op die manier hun rijwiel kwijt.

Op 23 augustus wordt Peter Timmermans een half pond spek, een pond boter en 2 broden afhandig gemaakt en bij Hendrik Swennen worden 2 kippen meegenomen. Eduard Groven moet niet alleen 26 eieren leveren, maar ook nog 10 Duitse soldaten, hun overste en diens paard logement geven

Volgnummer	Namen en Voornamen der Verstrekkers	Aard der verstrekkingen	Datum der Verstrekkingen	Waarde der verstrekkingen		Totaal bedrag van ieder verstrekker	
				fr	ct	fr	ct
1	Gebroeders Cuvelier	200 kilos Stroh	23 Augustus.	12	"		
		15 Soldaten in den kost	id.	45	"		
		20 eieren	id.	2	"		
		4 kippen	id.	10	"		
		2 vette varkens	id.	200	"		
		Gezond met paard en kar met het Duitsch Leger.	18 Augustus.	10	"		
		50 kilos aardappelen	8 Sept.	4	"	298	30
		Aardappelen voor 4 mark.	1 id.	5	"		
		3 kilo spek.	17 Augustus.	6	"		
		3 brooden.	id.	1	50		
		Gewaante Bilsen 14 Kilometers.	id.	2	80		

en ze 's avonds, 's morgens en 's middags eten voorzetten. Bovendien gebruiken de militairen heel die dag zijn "dogkar". Bij de gebroeders Cuvelier worden 200 kilo stro, 20 eieren, 4 kippen en 2 vette varkens meegenomen, terwijl zij 15 soldaten van de kost moeten voorzien.

Op 30 augustus nemen Duitse militairen bij Jan Reweghs een marmit mee, en ook de weduwe Timmermans speelt er één kwijt. Daarna en tot 13 september leggen Duitse militairen in Kerniel nog beslag op 20 mutsaarden, 410 kilo aardappelen, $\frac{3}{4}$ kubieke meter hout, 300 kilo stro, 1 kilo koffie, 1 kilo suiker en 3 "huisdoeken".

Tot slot moeten inwoners van Kerniel van 17 augustus tot 13 september verschillende keren vervoersopdrachten voor het Duitse leger uitvoeren. De gebroeders Cuvelier hadden een vracht naar Bilzen moeten brengen en voorts hadden zij evenals Peter Timmermans, Hubert Robben, Jan Jamart en Jan Vandormael een hele dag paard en kar ter beschikking moeten stellen. Burgemeester de Fastré had zelfs gedurende 4 dagen voor paard en kar moeten zorgen, en hij had een "koetsgetuig", de lederen riemen die nodig waren om een paard voor een koets te spannen, moeten afgeven.

Naast de aard en de chronologie van de leveringen, licht het overzicht van burgemeester de Fastré ons ook in over de prijzen van voedingswaren aan het begin van de oorlog, of tenminste de prijzen die men graag van het Duitse leger zou krijgen. Een ei kostte in september 1914 in Kerniel blijkbaar 10 centiemen, een kip 2,50 frank, 10 kilo aardappelen kostten 80 centiemen, een kilo spek 2 frank, 5 liter melk kostte 1 frank, 1 kabuiskool kostte 20 centiemen, een kilo koffie 3 frank

en vette varkens werden verkocht aan 1,10 frank per kilo.

Een mutsaard moest 10 centiemen kosten, 100 kilo stro kostte 6 frank, een kubieke meter hout kostte 4 frank en voor 100 kilo hooi moest 9 frank betaald worden. Tot slot zijn er de fietsen: Peter Loth nam genoeg met 80 frank voor de zijne, Lambert Gilissen was tevreden met 125 frank voor het rijwiel dat de Duitsers hem ontstolen hadden, Christiaan Fourier en Louis Pipeleers vonden 175 frank de juiste prijs voor hun fiets. John Libens en Hendrik Everaerts hadden blijkbaar nog betere fietsen, die volgens hen gerust 200 frank mochten kosten. De mooiste fiets was die van Charles Coenen. Hij wilde er 210 frank voor terug. In de loop van de oorlogsjaren zouden de voedingsprijzen nog sterk stijgen. Op 25 september 1917 bijvoorbeeld, maakte de burgemeester van Hasselt bekend dat eieren maximaal 50 centiemen per stuk mochten kosten¹. Ten zuiden van Kerniel, in Heks, noteerde de gemeentesecretaris de prijzen van voedingswaren op 1 december 1917². 10 kilo aardappelen kostten toen 15 frank, een kilo spek kostte 28 frank, boter kostte toen 20 frank per kilo en voor koffie werd 60 frank voor een kilo betaald.

Tekstuitgave: RH, Archief van de gemeente Kerniel, nr. 145

Gemeente Kerniel.

Lijst der verstrekkingen van levensmiddelen, gedaan door de inwoners der Gemeente Kerniel aan het Duitsch Leger, als ook van degene die reizen gedaan hebben met paard en kar, en levering van rijwielen (velos).

¹ Rijksarchief Hasselt, Verzameling Hasseltse oorlogsaffiches, nr. 656

² G. Vanwinkel, *Monographie der Gemeente Hex gedurende den oorlog 1914-1918*, uitgegeven door Heemkunde Groot-Heers in 2014.

Namen en voornamen der Verstrekkers	Aard der Verstrekkingen	Datum der Verstrekkin- gen	Waarde der Verstrekkingen		Totaal bedrag van iedere Verstrekker	
			frs.	cts.	frs.	cts.
Gebroeders Cuvelier	200 kilos stro	23 augustus	12	-	298	30
	15 soldaten in den kost	Id.	45	-		
	20 eieren	Id.	2	-		
	4 hennen	Id.	10	-		
	2 vette varkens	Id.	200	-		
	Gereisd met paard en kar met het Duitsch leger	18 augustus	10	-		
	50 kilos aardappelen	8 september	4	-		
	Aardappelen voor 4 mark	Id.	5	-		
	3 kilo spek	17 augustus	6	-		
	3 brooden	Id.	1	50		
	Gemeente Bilsen 14 Kilo- meter	Id.	2	80		
Reweghs, Jan	Een marmit geleverd	30 augustus	6	-	8	-
	13 eieren en 1 brood	17 augustus	2	-		
Timmermans, Peter	35 eieren en 7 kilos spek	15 augustus	17	50	60	25
	200 kilos stroo		12	-		
	7 brooden en 4 pond boter	14 en 17 augustus	10	40		
	½ pond spek, 1 pond boter, 2 brooden	23 augustus	3	8 0		
	1 brood, 3 pond spek, 20 eieren	12 augustus	5	8 0		
	Gereisd met paard en kar met het Duitsch leger	24 augustus	10	-		
	Boonen	13 september	0	75		
Timmermans, Hendrik	50 kilos aardappelen	8 september	4	-	4	-
Robben, Hubert	Gereisd met kar en paard met het Duitsch leger	3 september	10	-	30	60
	300 kilos stroo	17 augustus	18	-		
	26 eieren	Id.	2	60		
Jamart, Jan	Gereisd met kar en paard met het Duitsch leger	3 september	10	-	28	-
	300 kilos stroo	Id.	18	-		
Knapen, Clement	50 kilos aardappelen	8 september	4	-	13	-
	40 eieren en 2 ½ kilo spek	17 augustus tot 31 au- gustus	9	-		

Loth, Lambert	50 kilos aardappelen	8 september	4	-	4	-
Libens, Jan	Geleverd 1 rijwiel	21 augustus	200	-	200	-
Everaerts, Hendrik	Geleverd 1 rijwiel	Id.	200	-	200	-
De Fastré, Jean	450 kilos aardappelen	Van 17 augustus tot heden 13 september	36	-	641	50
	1.500 kilo hooi		135	-		
	900 kilo stroo		54	-		
	25 kilo spek		50	-		
	Brandstoffen		22	50		
	Petroleum		9	-		
	Eene kar met paard 2 ½ dagen		37	50		
	Eene kar met paard 1 ½ dag		22	50		
Swennen, Hendrik	Een koetsgetuig		50	-		
	Een jonge stier		225	-		
	1 brood en 5 pond spek	12 augustus	5	80	35	80
	2 hennen	23 augustus	5	-		
Weduwe Timmermans-Servaes	Schade aangericht door het Duitsch leger, aan gelicht graan in het veld 50 scho-ven	8 augustus	25	-		
	2 brooden fr. 1,60, 1 marmit fr. 5,50	Van 17 augustus tot heden 13 september	7	10	45	70
	2 kilo spek fr. 4,-, 26 eieren fr. 2,60		6	60		
	25 kilo kolen fr. 1,-, 15 liters melk fr. 3,-		4	-		
Vandermael, Jan	Een Duitsch paard 14 da- gen in de weide gegraasd aan fr. 2,- per dag		28	-		
	20 mutsaarden	8 september	2	-	7	-
	50 kilos aardappelen	Id.	4	-		
Coenen, Charles	1 kar hout gevaren	11 september	1	-		
	1 rijwiel	21 augustus	210	-	210	-
Gilissen, Lambert	1 rijwiel	Id.	125	-	128	-
	¾ meter hout	11 september	3	-		
Coenegracht, Louise	Eene hen en tien eieren	Van 17 augustus tot 13 september	3	50	16	50
	10 mutsaarden en		13	-		
	200 kilo stroo					
Swennen, Christiaan	50 kilos aardappelen	8 september	4	-	16	-
	200 kilos stroo	16 augustus	12	-		

Groffils, Robert	1 kilo suiker en 3 huisdoeken	10 september	2	50	2	50
Claes, Peter	300 kilo stroo en	Van 17 augustus tot 13 september	18	-	60	20
	50 kilo aardappelen		4	-		
	2 brooden fr. 1,60,		21	60		
	10 kilo spek fr. 20,-					
	20 liters melk fr. 4,-,		9	-		
	2 hennen fr. 5,-					
Groven, Eduard	56 eieren fr. 5,60,	23 augustus	7	60	22	60
	10 kabuizen fr. 2,-					
	Kost van 10 Duitse soldaten, 1 overste en een paard, met logist 's avonds, 's morgens en 's middags eten en drinken, en het paard gevoederd		15	-		
	26 eieren		2	60		
Groven, Jan	De dogkar 1 dag in huur gehad	Id.	5	-	4	-
	50 kilos aardappelen		4	-		
Fourier, Christiaan	1 rijwiel	21 augustus	175	-	175	-
Pipeleers, Louis	1 rijwiel (velo)	Id.	175	-	175	-
Groffils, Christiaan	2 brooden fr. 1,60,	Van 17 augustus tot 13 september	6	80	13	80
	52 eieren fr. 5,20					
	100 kilo stroo fr. 6,-,		7	-		
Carnotensis, Catharina	boonen fr. 1,-	6 september			3	-
	1 kilogram koffie		3	-		
Loth, Peter	1 rijwiel	21 augustus	80	-	80	-
Klooster Colen	1 vet varken gewicht 120 kilo aan fr. 1,10 de kilo	30 augustus	132	-	141	-
	25 kilo aardappelen met de mand	6 september	3	-		
	100 kilo stroo	Id.	6	-		

Opgemaakt te Kerniel, den 13n september 1914

De Burgemeester,

J. de Fastré

Rombout Nijssen

www.romboutnijssen.be

